

Παγκόσμια Ημέρα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: Ο «άνθρωπος» στην Ορθόδοξη Πίστη

/ [Επικαιρότητα](#)

Παγκόσμια Ημέρα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Human Rights Day) γιορτάζεται κάθε χρόνο στις 10 Δεκεμβρίου, σε ανάμνηση της υπογραφής της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (UDHR) από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στις 10 Δεκεμβρίου 1948. Όραμα των εμπνευστών της, ένας κόσμος με δικαιώματα και ελευθερίες χωρίς διακρίσεις.

• Γράφει η Δέσποινα Σωτηρίου

Η **UDHR** είναι ένα έγγραφο ορόσημο, το οποίο διακηρύσσει τα αναφαίρετα δικαιώματα που δικαιούται ο καθένας ως άνθρωπος – ανεξάρτητα από φυλή, χρώμα, θρησκεία, φύλο, γλώσσα, πολιτική ή άλλη άποψη, εθνική ή κοινωνική καταγωγή, ιδιοκτησία, γέννηση ή άλλη κατάσταση . Διαθέσιμο σε περισσότερες από 500 γλώσσες , είναι το πιο μεταφρασμένο έγγραφο στον κόσμο.

Θέμα 2022: Αξιοπρέπεια, Ελευθερία και Δικαιοσύνη για Όλους

Η 75η επέτειος της Οικουμενικής Διακήρυξης των [Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων](#) θα εορταστεί στις 10 Δεκεμβρίου 2023. Ενόψει αυτού του ορόσημου, ξεκινώντας από τη φετινή **Ημέρα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων** , ο ΟΗΕ θα ξεκινήσει μια εκστρατεία διάρκειας ενός έτους για να παρουσιάσουν την UDHR εστιάζοντας την κληρονομιά, τη συνάφεια και τον ακτιβισμό της.

Τις δεκαετίες από την υιοθέτηση της Οικουμενικής Διακήρυξης των **Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων** το 1948, τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν γίνει πιο αναγνωρισμένα και πιο εγγυημένα σε όλο τον κόσμο. Από τότε έχει χρησιμεύσει ως το θεμέλιο για ένα διευρυνόμενο σύστημα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σήμερα εστιάζει επίσης σε ευάλωτες ομάδες όπως τα άτομα με αναπηρία, οι αυτόχθονες πληθυσμοί και οι μετανάστες.

Ωστόσο, η υπόσχεση της UDHR, για αξιοπρέπεια και ισότητα στα δικαιώματα, έχει δεχτεί συνεχή επίθεση τα τελευταία χρόνια. Καθώς ο κόσμος αντιμετωπίζει νέες

και συνεχείς προκλήσεις – πανδημίες, συγκρούσεις, εκρηκτικές ανισότητες, ηθικά χρεοκοπημένο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, ρατσισμός, κλιματική αλλαγή – οι αξίες και τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην UDHR παρέχουν οδηγούς για τις συλλογικές μας δράσεις που δεν αφήνουν κανέναν πίσω.

Ανθρωπίνια δικαιώματα και Ορθοδοξία

«Τα ανθρώπινα δικαιώματα χαρακτηρίζονται δικαίως σαν ένα μεγάλο πολιτικό επίτευγμα στην ιστορία της ανθρωπότητας, σαν ένα καθοριστικό βήμα στο δρόμο για έναν κόσμο πιο ελεύθερο, δίκαιο και ανθρώπινο» είχε δηλώσει το 2017 η Α.Θ.Π. ο [Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος](#) σε ομιλία του στο **Ίδρυμα Konrad - Adenauer**.

Και πρόσθεσε τότε ο Παναγιώτατος: « Η βασική έννοια της ορθόδοξης ανθρωπολογίας στη συνάντηση με τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι η έννοια του προσώπου, του ανθρώπου, ο οποίος βρίσκεται στην πατερική παράδοση και εκφράζει τη δημιουργία του άνθρωπου κατ' εικόνα και ομοίωση του Θεού (Γεν. 1,26). Η ύπαρξη του ανθρώπου ως προσώπου δίνει στον άνθρωπο ύψιστη αξία, η οποία είναι αναπαλλοτρίωτη. «Δεν υπάρχει τίποτα πιο άγιο από το πρόσωπο».

Εάν η Ορθόδοξη θεολογία μιλάει περί θεώσεως, περί θεοποίησης του ανθρώπου και τον ορίζει σαν «ζώνονθεούμενον», επιβεβαιώνει με αυτόν τον τρόπο την ανώτατη αξία του, καθώς επίσης και την ανθρωποποίηση του με την χάρη του Θεού στους κόλπους της Εκκλησίας. Τίποτα δεν υπάρχει εδώ που να υποστηρίζει την μετατροπή του ανθρώπου σε απλό μέσο. Αυτή είναι η βασική συνεισφορά του χριστιανισμού στην ιστορία του ανθρωπισμού, υπογράμμισε ο Παναγιώτατος.

Η Εγκύκλιος της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου των Ορθοδόξων Εκκλησιών
μας εφιστά την προσοχή σε αυτήν την αλήθεια:
«*Η προσέγγισις τῶν δικαιωμάτων*

*τοῦ ἀνθρώπου υπό τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπικεντρώνεται εἰς τόν κίνδυνον ἐκπτώσεως τοῦ ἀτόμου
δικαιώματος εἰς ἀτομοκεντρισμόν καί δικαιωματισμόν. Μία τοιαύτη
ἐκτροπή λειτουργεῖ εἰς βάρος τοῦ κοινοτικοῦ περιχομένου τῆς ἐλευθερίας,
ὁδηγεῖ εἰς τήν αὐθαίρετον μετατροπήν τῶν δικαιωμάτων εἰς εὐδαιμονιστικές
διεκδικήσεις καί εἰς τήν ἀναγωγήν τῆς ἐπισφαλοῦς ταυτίσεως
τῆς ἐλευθερίας μέτῃ τῆς αὐτοδοσίας τοῦ ἀτόμου εἰς «οἰκουμένην ἀξίαν», ἡ
ὁποία ὑποσκάπτει τὰ θεμέλια τῶν κοινωνικῶν ἀξιῶν, τῆς οἰκογενείας, τῆς θρησκείας,
τοῦ ἔθνους καί ἀπειλεῖ θεμελιώδεις ἠθικάς ἀξίας» (§ 16).*

Σύμφωνα με τον **Οικουμενικό Πατριάρχη** το Μήνυμα της Συνόδου πέρα από τα παραπάνω, δίκαια τονίζει ότι το ορθόδοξο ιδανικό του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων υπερβαίνει τον ορίζοντα των καθιερωμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς το «μείζον δε τούτων ἡ ἀγάπη ἐστί» (Α΄ Κορ. 13,13), όπως μας δίδαξε ο Κύριος και όπως βιώνουν όλοι οι πιστοί που Τον ακολουθούν. Για την ορθόδοξη θεολογία το «ανώτατο ἦθος» είναι να θυσιάζεις από αγάπη και να παραιτείσαι με την θέληση σου από το ατομικό δικαίωμα για χάρη του πλησίον.

Επίσης η Εγκύκλιος της **Αγίας και Μεγάλης Συνόδου των Ορθοδόξων Εκκλησιών** υπογραμμίζει ότι:

«*Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ὁμολογεῖ ὅτι ἕκαστος ἀνθρώπος, ἀνεξαρτήτως χρώματος, θρησκείας, φυλῆς, φύλου, ἐθνικότητος, γλώσσης, ἔχει δημιουργηθῇ κατ' εἰκόνα καί*

καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ καὶ ἀπολαμβάνει ἴσα δικαιώματα ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Συνεπῆς πρὸς τὴν πίστιν αὐτὴν, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν δέχεται τὰς διακρίσεις δι' ἕκαστον ἐκ τῶν προαναφερθέντων λόγων, ἐφ' ὅσον αὐτὰ προϋποθέτουν ἀξιολογικὴν διαφορὰν μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ Ἐκκλησία, ἐν τῷ πνεύματι τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τῆς ἰσότητος μεταχειρίσεως τῶν ἀνθρώπων, ἀξιολογεῖ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀρχῶν αὐτῶν ὑπὸ τὸ φῶς τῆς διδασκαλίας τῆς περὶ τῶν μυστηρίων, τῆς οἰκογενείας, τῆς θέσεως τῶν δύο φύλων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῶν ἐν γένει ἀξιών τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως».

Στο ευαγγελικό μήνυμα κυρίαρχη θέση κατέχει η αγάπη προς τον πλησίον και κατ' επέκταση ο σεβασμός προς το ανθρώπινο πρόσωπο και η προστασία των αδυνάτων, δηλαδή ὅσων βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, ὅπως οὖι πτωχοί, οὖι ασθενεῖς, οὖι φυλακισμένοι, οὖι ξένοι κλπ. Επιπρόσθετα, στην διδασκαλία των Πατέρων της Εκκλησίας η έννοια της κοινωνικής δικαιοσύνης και η υπεράσπιση των κοινωνικά υποδεέστερων αποτελεί εκ των ουκ άνευ στοιχείο.

Η πλέον ἀπερίφραστη βέβαια υποστήριξη των ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων περιλαμβάνεται στο κείμενο που εγκρίθηκε ἀπὸ τὴν Ἱερά Σύνοδο του Οικουμενικοῦ Πατριαρχείου τον Ἰανουάριο του 2020 με τίτλο: «Υπέρ της του κόσμου ζωῆς: Το κοινωνικό **ἦθος της Ορθόδοξης Εκκλησίας**». Ολόκληρο το κείμενο διαπνέεται ἀπὸ τὴν κατηγορηματική υποστήριξη της έννοιας των ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων και σε διάφορα σημεία λαμβάνει ρητά ευνοϊκή θέση. Ενδεικτικά, αναφέρεται στην παράγραφο 63: «Ἡ γλῶσσαν τῶν ἀνθρώπων δικαιωμάτων ἀποτελεῖ, ἀπὸ πολλές πλευρές, μία μινιμαλιστική γλῶσσα. Πρόκειται, ὡστόσο, γιὰ μία συνοπτική γλῶσσα ἢ ὁποῖα μπορεῖ νὰ συμβάλει στὴ διαμόρφωση καὶ τὴ διασφάλιση τῶν κανόνων φιλανθρωπίας, ἐλέους καὶ δικαιοσύνης, τοὺς ὁποῖους ἡ

Ἐκκλησία θεωρεῖ ὡς τὸ ἐλάχιστο προαπαιτούμενο γιὰ κάθε κοινωνία. Τελικά, ἀποτελεῖ μία γλῶσσα, ἢ ὁποῖα θὰ πρέπει νὰ καταφάσκεται καὶ νὰ ὑποστηρίζεται ἀδιαλείπτως ἀπὸ ὅλους τοὺς χριστιανούς στὸν σύγχρονο κόσμο».